

AZET

ZPRAVODAJ KLUBU KAKTUSÁŘŮ ASTROPHYTUM BRNO | 2/2019

JIŘÍ JANDA: SUKULENTY JAKO BONSAJE
GABRIEL VEREŠ: ZIMOVZDORNÉ KAKTUSY
JIŘÍ KOLAŘÍK: PTEROACTUS NEUQUENSIS
FOTKA NA PLAKÁT VÝSTAVY KAKTUSŮ 2019
ZPRÁVA REVIZNÍ KOMISE

Kytka čísla: *Pterocactus neuquensis*

Léto mé, léto mé, já tě vítám...

Václav Neckář: Květiny u cestičky, koláče od babičky, ty sladké borůvkové...

— Jaroslav Kašparovský

Tak toto jsou první slova písně a ta vždy, když je uslyším, u mě navodí vzpomínku na dětství, kdy jsem se těšil na prázdniny a s tím spojený prázdninový pobyt u babičky a dědouška.

Za vláhého podvečera, kdy se na obloze objeví měsíc a první hvězdičky, před přicházející nocí Svatého Jana – přichází s žezlem v ruce poslední znamení jarního zvěrokruhu - Blíženci, aby předalo vládu do rukou prvnímu letnímu znamení, znamení Raka.

Letní slunovrat byl mnohokrát ztvárněn umělci v obrazech, písních, básních, ale i v divadelním provedení.

Snad nejznámější dílo, které kdy k letnímu slunovratu bylo napsáno, napsal velkán divadelní tvorby William Shakespeare. Ve svém díle, které pojmenoval *Midsummer Night's Dream* barvitě líčí tento svátek, který byl původně svátkem pohanským.

V naší libozvučné mateřštině jsme jeho dílo pojmenovali *Sen Noci Svatojánské*.

Této Svatojánské noci jsou přisuzována různá kouzla a čáry. V lesích se o půlnoci pohybují lesní panny, bludičky, trpaslíci a další kouzelné bytosti.

Svobodné děvče, které v tuto noční dobu natrhá sedmero květín, dá si je pod polštář a bude myslet na svého milého, určitě se za něho provdá.

O půlnoci na Svatého Jana můžeme také v lesích zahlédnout světélkující kapradí.

V této době také začínají námluvy Svatojánských mušek. Za noci létají a světélkují a to je neklamné znamení jejich námluv. Létají pouze samečci, protože samičky nemají křídélka a tak sedí na zemi, kde také světélkují. Samičky světélkují daleko inten-

zivněji a dokážou světélkovat až tři hodiny nepřetržitě. Jejich život má bohužel krátké trvání a brzy po námluvách a nakladení vajček hynou.

I pro nás pěstitele pichlavé krásy přináší toto období změnu, i když ji z počátku příliš nepozorujeme.

V této době již většina rostlin má květní období za sebou, na některých rostlinách se tvoří plody tu s větším nebo menším počtem semen. S pomalu zkracujícím se dnem rostliny vkládají energii do svého růstu, tvorby trnů a některé do tvorby velmi bohaté vlny na temenech rostlin.

Ve druhé polovině letního období, kdy bývají velmi vysoké teploty, dopřejeme našim rostlinám chvíli vegetačního klidu a můžeme provádět letní přesazování.

Po přesazení přivedeme zakrátko rostliny do vegetace, za což se nám odvděčí novým růstem. V ne příliš pozdním letním období se můžeme pokusit o výsev čerstvých letošních semen. Klíčivost bývá zpravidla velice dobrá. Malou nevýhodou je, že nám rostliny do zimy příliš nenarostou. Při správné péči nebývá s přezimováním potíží.

Do zimy je ještě daleko a tak se těšme z léta, užijeme si ho plnými doušky.

Na závěr přidám úryvek z básně Josefa Václava Sládka Lesní studánka:

Znám křišťálovou studánku,
kde nejhlubší je les,
tam roste tmavé kapradí
a vůkol rudý vřes...

ZPRÁVA REVIZNÍ KOMISE

o kontrole hospodaření Klubu kaktusářů
Astrophytum Brno za rok 2018

— Pavel Novák

Členové revizní komise př. Stanislav Stuchlík, Lubomír Hrubý a Pavel Novák provedli dne 15. 1. 2019 kontrolu účetní dokumentace, pokladní hotovosti a dalších dokladů o finančním a materiálovém hospodaření spolku. Na základě provedené kontroly konstatují:

Peněžní deník je veden řádně, úplně a správně, veškeré prvotní doklady jsou řádně evidovány, odsouhlaseny oprávněným zástupcem spolku, stav finančních prostředků na účtu souhlasí s účetní evidencí. Při namátkové kontrole účetních položek a dokladů nebyly zjištěny závady.

Pokladní kniha je taktéž vedena řádně, úplně a správně, pokladní hotovost ke dni kontroly odpovídá evidenci v pokladní knize.

V oblasti hmotného majetku nedošlo v průběhu roku 2018 ke změnám, evidovaný majetek je uložen u př. Metely.

Finanční prostředky jsou čerpány v souladu se schváleným finančním plánem, prostředky jsou vynakládány účelně, případné mimořádné výdaje jsou řádně odsouhlasovány výborem a členskou schůzí. Na základě předložených dokladů a zjištěných skutečností konstatují členové revizní komise, že účetní evidence za rok 2018 podává věrný a správný obraz o hospodaření a majetku spolku.

Ve spolkové knihovně je ke dni kontroly evidováno 1227 svazků, evidence je vedena řádně a úplně, knihovna je uložena u př. Stuchlíka.

ČLENSKÁ SCHŮZE 1. BŘEZNA 2019

Aby si v letošním roce přišli na své i „zelenáři“, byl do Brna na březnovou přednášku pozván Jiří Janda, známý zejména svými miniaturními sukulentními stromčky. Mezi jeho největší úchylku trvající od počátku sukulentářství, tedy 30 let, patří rod *Trichodiadema*, kteréhož rostliny je i po takové době schopný pěstovat v 10cm květináči.

Jiří Janda vydal již několik krásných publikací, které do světa sukulentů uvedou jak úplné začátečníky tak i zkušenější pěstitele.

Jak už pozvánka napovídala, přijel se s námi podělit o tajemno tvarování sukulentů. „Sukulenty jako takové jsou nevzhledným křovím, my z nich bonsaj neděláme, pouze je napodobujeme. Bonsajisté navíc potřebují pro tvarování miliony nástrojů, nám budou stačit pouze 2 štětečky, pinzeta, nůžky a nůž“ začal hned na úvod „...a někdo má ještě navíc svoji oblíbenou hliníkovou lžiči. Budoucnost patří aluminium, jak pravil Jára Cimrman“.

Jiří Janda SUKULENTY JAKO BONSAJE

Přednáška byla rozdělena na několik částí:

O SUKULENTECH, KTERÉ SEŘÍZNETE A POSLUCHAJÍ NA SLOVO

Tak například tlustice. Na tvarování je nejdědnějším příkladem. Radikálním řezem docílíme rozvětveného „odpadu“, který snadno zakoření a rovnou tvoří malé stromčky. Matečnice se do podzimu opět chlu-

bí bohatou korunou. U *Crassula Blue bird* se můžeme radovat z květů už u 10cm rostlinky. Na Vánoce nás překvapí doslova záplavou květů.

Že jdou tvarováním vytvářet doslova psí kusy, by nám nejlépe demonstroval pan Bittman z Dymokur a to například s *Portulacaria afra* [1]. 5–6cm kmeny násilím splétal

Crassula Blue Bird

dohromady, izolačkou zabezpečil a 2–3 roky nechal. Portulakárie se už od sebe nikdy neoddělily. Sbírka p. Jandy zahrnuje spoustu Bittmanových vlastních kultivarů, které vyšlechtil. „Vopravdu sukulentářské zahrady,“ povzděchl si.

BONSAJE S TLUSTÝM KMENEM

Operculicarya decaryi [2]

Spíše dřevina než sukulent utvářející bizarní kmeny. Kořeny povysazujeme, díky tomu nám vzniká vděčná bonsaj.

Ficus palmeri, *Ficus petiolaris* [3]

Vršky je nutné krátit, listy totiž moc neplyvají. Loupající se borka dodává kmenu jakousi jedinečnost.

Fíkusy ve sbírkách nalezneme většinou se zelenými listy. Ve sbírce pana Jandy však najdeme i ty s růžovou žilnatinou a šedozeleňými listy (*Ficus petiolaris*), jehož semena na trhu nebyla minimálně 20 let k sehnání.

Adenium obesum

Trpí v mělkých mísách, navíc jej ideálně jednou za dva roky doporučuje radikálně ořezat. Za to se vám odvděčí záplavou květů.

Adenium obesum

Jediné *Adenia* hnojí 2× za sezonu, ostatní sukulenty se hnojiva nedočkají.

SKUPINKA PRO VÁHAVÝ STŘELCE - DVAKRÁT MĚŘ, JEDNOU ŘEŽ

Crassula rupestris ssp. *rupestris* [4]

Seřezávají se pouze olistěné vršky, pokud říznete hlouběji, neobroste.

Aeonium haworthii [5]

Na Tenerife je dominantní rostlinou, ale pokud u nás ustříhnete růžičku, je konec, neobroste. Množí se z bočních růžic pod těmi hlavními.

SKUPINA PRO STINNÉ STANOVIŠTĚ

Patří mezi ně například peruánský pepřinec, který utváří hezké korunky nebo *Plectranthus ernestii*, africká kopřiva. Zajímavostí u kopřivy je, že ve stínu má dvojnásobně větší listy a navíc kvete bíle. Na slunci se květy vybarvují do modra.

Begonia dregei [6]

Nádherný stromeček, který na slunci doslova trpí. Přes zimu tloustnou kmeny.

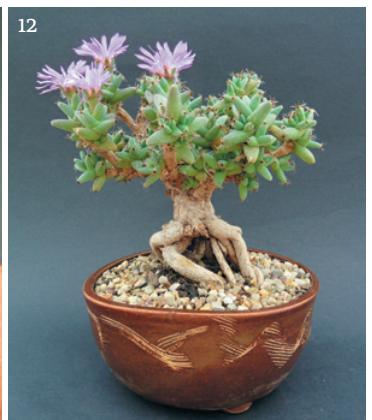
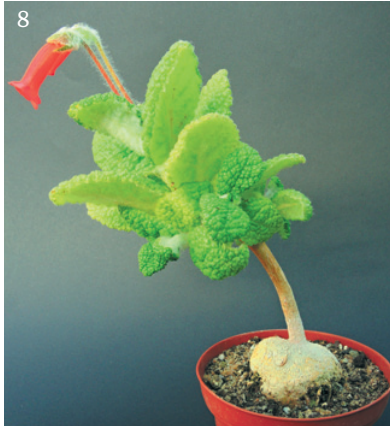
Monanthes muralis [7]

Nejmenší kvetoucí stromeček, který „obletěl svět“ a posbíral různá ocenění. Květy nás odmění na jaře, naše léto však rády nemají. Taková vedra jako jsou u nás, ve své domovině na Tenerife nemají, proto je stěhuje pod parapet.

GALERIE NETVAROVATELNÝCH, MAJÍCÍCH STROMKOVÝ TVAR DOČASNĚ

Určitě sem zařadíme kdejaké *Sedum*. Kuriózitou ale je například *Sinningia bullata* [8], u které se povedl vytvořit kmínek (obvyklý je „krpatý“ střed, ze kterého obrůstá).

KATEGORIE OBLUDÁŘÍ

Cissus tuberosa

Ano, kmeny jsou bizarní, ale právě v tomto ohledu jsou jedinečné.

Cissus tuberosa

KRISTÁTY, ANEB NEUKOČÍRUJETE JE

U kristát je důležité vystrhávat přerostlé růžice, abychom její patvar udrželi. Nejčastějšími kristáty v našich sbírkách jsou *Echeveria larechorma* [9] a *Aeonium „Sanburst“* [10].

BĚŽCI NA DLOUHOU TRÁŤ

Oproti rychle rostoucím sukulentům jsou tu i běžci na dlouhou trať. Patří mezi ně Jandovi oblíbenoci rodu *Trichodiadema*. U nich radikální řez provádí výjimečně, odvděčí se pak dvě sezony absencí květů a navíc si obřstávají jak chtějí.

Trichodiadema stellatum [11]

Jakmile začne kvést, víte, že do 14 dnů je tu Štědrý den.

Trichodiadema calvatum [12]

Tvoří krásné stromkové nadzemní kmínky, není moc povysazovaná. Pro Jandu nejhezčí z *trichodiadem*.

KYTKA ŽIVOTA NA POMYSLNÝ PUSTÝ OSTROV?

Manželka. A jeho nejoblíbenější ze všech sukulentů *Trichodiadema densum*. Květem dělá radost od března do května, řízký květou hned. Rostlinu je vhodné opět s rozvahou jednou za čas povysadit, obnažené kořeny dodají stromečku jeho okázalost.

Trichodiadema densum

Keramické mísy, v nichž se nacházejí jeho sbírkové rostliny, pocházejí výhradně od kaktusářů a sukulentářů. Sukulenty pěstované v keramických mísách je vhodné každoročně přesazovat. Velká část kořenů je totiž hluchá a přilepená k míse.

O fotodokumentaci se Jiřímu pečlivě stará manželka Ivana. Obrázky kytek před řezem, po řezu i o pár let později na nás zapůsobily. Na prostřední barevnou dvoustranu jsme si vypůjčili její fotky.

ČLENSKÁ SCHŮZE 5. DUBNA 2019

Hrdý, přesto velmi skromný nositel Zlatého Alberta z roku 2015, od mládí v těsném spojení s přírodou. Ke kaktusaření našel cestu přes svého bratra žijícího v Praze, vlastního pár kytek pěstovaných na parapetu. Ten ho zavedl do skleníku pana Křepely a tady to vše začalo. Pár kytek si odnesl a jsou v jeho sbírce dodnes. Specializuje se na mrazuvzdorné kaktusy Severní Ameriky, proto sbírku najdeme v nevytápěných sklenících nebo pod širým nebem.

Gabriel Vereš ZIMOVZDORNÉ KAKTUSY

Svůj přínos kaktusaření posílil knihou *Mrazuvzdorné kaktusy Severní Ameriky*. Ta byla vůbec první vycházející publikací o pěstování mrazuvzdorných kaktusů u nás.

Do Brna nám přišel přednášet právě o mrazuvzdorných kytkách Severní Ameriky, které přesazuje kdykoli jej napadne, každý den tráví dlouhé hodiny jejich detailním pozorováním. Zastává názor, že kytky přijímají vodu i listy či trny. Příkladem tvrzení je jeho *Ferocactus acanthodes* varieta *lecontei*. U srovnání kytky po bohaté ranní rose a večerní podobě nás napadá, zdali jde opravdu o tutéž kytku.

Pediocactus paradinei

Jediný *Pediocactus* s vlasovitými trny, který se přes zimu zatahuje do substrátu. V březnu začne nasazovat puky a nalévá se tak, jako by byl zalit – další příznak přijímání vlhkosti prostřednictvím trnů.

Viděli jsme obrázky *Lobivia lecoriensis* a *Oreocereus*ů, *Pediocactus*ů které rychle rostou i bez přísunu hnojiv. Upozornil, jak důležité je věnovat při přesazování pozornost kořenům. Například *Pediocactus simpsonii* má kulovitý kořen s jemnými kořínky v dolní části. Ideálně tedy volíme hlubší květináč a 3 cm hrubého štěrku. Zalévat začneme tehdy, až začnou pučet květy.

Zvlášť jsme se zdrželi u *Escobaria missouriensis*. Její velké výrazné květy jsou opravdu úchvatné a na jeho skalce rozhodně jedny z nejkrásnějších. Ochotně odnožuje. Doporučil vysévat stylem jako pšenici na pole, pak jsou prý nejkrásnější.

Hrdý je na svůj *Sclerocactus polyanctistrus*. V našich podmínkách podle literatury nekvete, ale u něj jsou už od malých rostlin plně pestrých květů, na které se nemůže vynadávat. Červené plody pak lákají k návštěvě skalky sojky, které jsou schopny veškerá semena v krátké době zlikvidovat.

Po ukončení přednášky se rozpoutala vášnivá debata na téma záливky shora. Závěrem bylo zalévat pouze na substrát a až po nasažení květů. A pokračovat do doby, kdy přestanou růst nové trny. U roubované kytky je nevýhodou podnož, která bez záливky zahyne. Pozor u sclerokaktusů na dobu klíčení, která trvá mnohdy až rok.

Pan Vereš se s námi rozloučil vřelým poděkováním kaktusům, díky nimž našel spoustu dobrých přátel. Doufáme, že toto nebyla jeho poslední přednáška, jak zmínil, a rozhodně mu přejeme do dalších let hodně sil a radosti z kytek nejen na vlastní skalce plné krásných květů opuncí a dalších kytek zmíněných v přednášce.

Pterocactus neuquensis

Roberto Kiesling, Elisabeth Sarnes a Norbert Sarnes, KuaS 67 (9) 2016

— Jiří Kolařík, foto na titulní straně

Tento zástupce rodu *Pterocactus* je znám už od 80. let, kdy rostliny v okolí města Zapala objevili kaktusáři (pravděpodobně to byl Franz Kühhas + další). První pojmenování bylo, že to je něco jako *P. araucanus*, který ale roste v údolí řeky Rio Gualjaina, provincie Chubut, což je přes 400 km vzdušnou čarou daleko. Alberto Castellanos, který druh popsál, uložil jako holotypus k prvopopisu právě vzorky od Gualjainy. Bohužel jako paratypus byl citován i vzorek z podobných rostlin rostoucích západně od města Zapala, Neuquen. A tady nastal ten pravý problém.

Od 90. let navštívila lokalitu u Zapaly celá řada kaktusářů, a tak pozorování přibývalo a kolem roku 2010 se objevilo první zhodnocení taxonu s jiným jménem – *P. conoideus n. n.* Jméno vycházelo z pojmenování dle netypického tvaru článku (viz foto). I u nás se pak vyskytli jistí progresivisté, kteří viděli v taxonu skoro už nový rod mezi rody *Puna* a *Pterocactus*. No, naštěstí z nového popisu od nich sešlo a taxon byl tedy pojmenován a popsán manžely Sarnesovými (známe z přednášky na našem sympoziu) a argentinským botanikem R. Kieslingem.

V prvopopisu je uveden mj. i markantní odlišovací znak – totiž laterální (boční) květ! Většina pterokaktusů kvete výhradně terminálně (z vrcholu článku) a výjimkou je pouze *P. neuquensis* a *P. reticulatus*. Na cestách po různých lokalitách jsem viděl u *P. neuquensis* snad jen dvě rostliny s terminálním květem a také jen dvě rostliny s jinou barvou květu než touto rudou! Dnes je celá oblast už více prozkoumaná a lokality se táhnou od NP Laguna Blanca přes oblast západně od Zapaly po zhruba Las Lajas. A možná rostou i více

na sever. Rostliny v přírodě tvoří až 10 cm dlouhé primární články (zejména byli v zimě sníh) a trsy až 50 cm velké.

V kultuře není ještě mnoho poznatků o pěstování, nicméně snáší zhruba to, co ostatní patagonské pterokaktusy. V zimě je nutný suchý substrát (minerální, propustný), snáší mráz do $-12\text{ }^{\circ}\text{C}$ a potřebuje hluboké květináče, protože vytváří velké řepovité kořeny. Dokud je nevytvorí, tak většinou neroste a nekvete, resp. vytváří jen tenké netypické články. V přírodě čas od času umrzlou i nadzemní články, zejména když neleží na lokalitách sníh. Také jsme jeden rok při návštěvě lokality u Zapaly nenašli nic... totiž vedle je i finka Mapučů s minimálně stovkou koz, které si jistě v době sucha na beztrnných člancích smlsnu! Druh je ve sbírkách bohužel minimálně rozšířený.

VÝROČNÍ ČLENSKÁ SCHŮZE S VOLNOU TRIBUNOU 1. 2. 2019

Na letošní volné tribuně jsme vyslechli a zhlédli přednášky čtyř našich členů. Jako první vystoupila Jarka Životská s přednáškou na téma tří našich největších akcí: výstavy kaktusů, zájezdu a podzimního sympozia. Sled komentovaných obrázků oživila videoprezentací. Následovala vtipná přednáška Franty Chládky s obrázky z vlastní sbírky. Dalším přednášejícím byl Laďa Křivánek, který se s námi podělil o svoji pěstitelskou praxi. Poté si vzal slovo Standa Stuchlík, který nás seznámil s *Wigginsii calvescens*. Volnou tribunu zakončil Jirka Kolařík přednáškou na téma Pterokaktusy na nalezišti.

SCHŮZE VÝBORU 12. 2. 2019

Na únorové schůzi výboru jsme zhodnotili výroční členskou schůzi s volnou tribunou. Spokojenost, radost z fungování videa.

Byli potvrzeni další přednášející, jak pro řádné přednášky, tak předběžně jednáme také s přednášejícími pro podzimní sympozium.

ČLENSKÁ SCHŮZE 1. 3. 2019

Březnovou členskou schůzi zahájil a vedl předseda Petr Metela. Organizačních záležitostí nebylo mnoho a tak se brzy přistoupilo k losování tomboly, do které tentokrát rostlinami přispěli Franta Chládek, pan Drápela a paní Tobiášová. Standa Stuchlík věnoval literaturu. Poté dostal slovo Jiří Janda z Pávova u Jihlavy s přednáškou Sukulenty jako bonsaje (str. 12–16).

SCHŮZE VÝBORU 12. 3. 2019

Zhodnocení přednášky přítele Jiřího Jandy: „Na sukulenty dobrý“ :) Ale teď vážně - přednáška byla skvělá, což dokazuje obsáhlý článek v tomto čísle AZETu.

ČLENSKÁ SCHŮZE 5. 4. 2019

Ze Slovenska nám o mrazuvzdorných kaktusech Severní Ameriky přijel přednášet Gabriel Vereš (str. 17).

SCHŮZE VÝBORU 16. 4. 2019

V úvodu dubnové schůze výboru zhodnocení přednášky Gabriela Vereše jako velmi zajímavé. Hlavní diskuze se týkala výstavy: hudba, občerstvení, vstupenky, služby atd. Příprava podzimního sympozia.

FOTKA NA PLAKÁT VÝSTAVY KAKTUSŮ 2019

Letos členové výboru vybírali z 8 fotek, kterými přispěli: Kamila Surovcová, Tomáš Lachký a Jiří Škaloud. Zvítězil snímek Tomáše Lachkého.

SCHŮZE NOTOSEKCE

Výroční schůze Notosekce se koná ve Frenštátu p. Radhoštěm 24. srpna v restauraci U Veterána, Markova 651. Nocleh je nutno objednat do 10. června.

Bližší informace podá Petr Kaloč.
e-mail: pkaloc@seznam.cz
mobil: 737 645 301

SETKÁNÍ GYMNOFILŮ

27. 7. 2019 se uskuteční setkání Gymnofilů v restauraci U kosa v Brně-Komíně u kostela od 9.00 hodin. Všichni jsou srdečně vítáni.

JUBILANTI

Marek Najvar 50 let | Pavel Novák 60 let
Jiří Farkač 65 let | Dalibor Sedláček 65 let

AZET - zpravodaj Klubu kaktusářů Astrophytum Brno

Adresa redakce: info@grafikatisk.com | Tisk: Tiskárna - Zdeněk Indra